

Co nevíte o tarotu

Málokdo ví, že dvacet dva symbolických karet zvaných trumfy nebo Velká arkána (Velká tajemství) mají přímou spojitost s historií naší země. A že původ trumfů nemusíme hledat ve dvaadvaceti písmenech kabaly, ale že je mnohem patřičnější podívat se na královský dvůr českých králů Václava IV., Zikmunda, jejich otce císaře Karla IV. nebo dokonce Přemysla I. Otakara.

Svatá kacířka a léčitelka

Z naší země vzešla řada výjimečných žen, které jsou uctívány jako svaté. Ve stínu těch slavnějších jako byly kněžna Ludmila, ve Španělsku uctívaná svatá Orosia-Dobroslava, Zdislava z Lemberka nebo svatá Anežka Česká se skrývá Anežčina starší sestra Vilemína. Téměř zapomenutá dcera přemyslovského krále Přemysla I. Otakara je dodnes v severní Itálii uctívána jako zázračná léčitelka. Právě ona zavdala podnět ke vzniku jednoho z trumfů tarotu – Papežky.

Jediným písemným pramenem o existenci Vilemíny je milánský inkviziční spis z roku 1300, kde je uváděna pod jménem Guilemina nebo Guglielma Boema – Guglielma Česká. Přemyslovna Vilemína (1210?–1281) přišla do Itálie kolem roku 1260 se svým synem, o jehož osudu však nevíme nic. Byla to charismatická žena s mimořádným nadáním včetně schopnosti léčit těžce nemocné. Usadila se v Miláně a udržovala kontakty s nedalekým cisterciáckým opatstvím v Chiaravalle, které se stalo po její smrti centrem jejího kultu. Podle inkvizičního spisu byla již za svého života považována za vtělení Ducha svatého.

Po Vilemínině smrti v roce 1281 byly její ostatky převezeny do kláštera Santa Maria di Chiaravalle. Její hrobka se záhy stala poutnickým místem, kde se dvakrát do roka v den její smrti 24. srpna a okolo svátku Všech svatých (na přelomu října a listopadu) konaly mše na její počest. Dalším dnem spojeným s Vilemínou, který slavili její následovníci v soukromí, bylo Seslání Ducha svatého neboli Letnice, ve středověku jeden z nejdůležitějších svátků, připadající na 50. den po Velikonocích.

Skupina Vilemíniných následovníků v čele s ženou jménem Maifreda (Manfreda, Maufreda) da Pirovano z milánského rodu Viscontiů a mužem jménem Andrea Saramita byla přesvědčena, že Vilemína vstane z mrtvých o Letnicích roku 1300, a v soula-

▲ Americká badatelka Gertrude Moakley jako první upozornila na Vilemínu Českou a Maifredu Visconti jako možný zdroj inspirace pro kartu Papežka. Záznamy inkvizice potvrzují, že oblečení na nejstarší dochované kartě Papežka je tmavě hnědý hábit sekty Guglielmitů.

du s učením Jáchyma z Fiore začne období Ducha svatého, ve kterém papežský úřad, dosud výlučně v mužských rukách, přejde do rukou žen. Vilemínina nástupkyně Maifreda da Pirovano se měla stát prvním ženským papežem.

Nezávislá skupina vlivných a majetných milánských následovníků Vilemíny a její rostoucí věhlas byly trnem v oku katolické církvi. Výsledkem inkvizičního procesu v roce 1300 bylo odsouzení Vilemíniných následovníků nazývaných guglielmité. Maifreda, Andrea Saramita a další členové skupiny byli upáleni na milánském náměstí Vetra (Piazza delle Vetra). Vilemíniny ostatky byly vyndány z hrobu v Chiaravalle a spáleny.

Připomeňme, že spřízněné královské rody z Čech a Uher v té době prosluly princeznami, které byly prohlášeny za svaté či přinejmenším uctívány jako takové. Vilemína byla

sestřenicí svaté Alžběty Durynské (Uherské), nevlastní sestrou dánské královny Markéty a sestrou svaté Anežky České. Ještě v únoru 1302 poté, co inkvizice spálila Vilemíniny kosti, světský bratr Marchisio Secco svědčil v následné fázi procesu, že byla „ženou urozeného původu a že se říkalo, že je sestrou krále Čech“ (Václava I.).

Příběh Vilemíny měl pokračování o sto let později v době, kdy byly namalovány nejstarší dochované karty tarotu, takzvaný Visconti-Sforza tarot. Stalo se to zřejmě u příležitosti svatby, která spojila dva milánské rody. Bianca Maria Visconti se provdala za Francesca Sforzu v roce 1441. Zhruba ve stejnou dobu vnikl cyklus fresek v kostele svatého Ondřeje (San Andrea) v Brunate u města a jezera Como. V něm byl namalován příběh svaté Vilemíny, jak opustila dům svého muže, přišla do Brunate a žila v odloučení ve společnosti kříže a podoby Panny Marie.

Je možné, že Bianca Maria Visconti obdivovala svatou ženu z Čech i její následovnici, která se měla stát první papežkou, svou příbuznou Maifredu. Pak by nebylo nic divného, že nechala zvěčnit Vilemínu nebo Maifredu na tarotových kartách.

Pověst svaté ženy Vilemíny se tradovala nejen v 15. století, ale i v dalších stoletích. Okolo roku 1700 byl kostel svatého Ondřeje v Brunate barokně přestavěn a jeden z obrazů zachytil svatou Guglielmu spolu se svatým Vincentem a svatým Karlem Boromejským. Ještě v 19. století zaznamenal sir Richard Burton v poznámkách ke knize Pohádky tisíce a jedné noci, že Svatá Guglielma, kterou uctívají v Brunate, dělá mnoho zázraků, především uzdravuje bolesti hlavy.

Nejstarší tarot a čeští králové

Nejstarší dochované tarotové karty (carte da trionfi) jsou ručně malované. Jsou známy pod jménem Visconti nebo Visconti-Sforza. Pojmenování získaly od vládařských rodin z italské-

ho města Milána, pro něž byly namalovány někdy v letech 1410 až 1450. Oba rody jsou identifikovány podle erbů objevujících se na některých kartách. Různá muzea a sběratelé mají ve svých sbírkách více než deset nekompletních verzí.

Vzhledem k tomu, že běžné karetní hry s dvorními a číslovanými kartami jsou prokazatelně starší než dvacet dva trumfů (trionfi = vítězství), došlo zřejmě někdy okolo roku 1400 k jejich spojení v jednu hru o 78 kartách, které dnes říkáme tarot. Ve stejné době došlo k významné události, která zasáhla do osudu rodiny Viscontiů a která má přímou souvislost s císařským dvorem v Praze. Římský a český král Václav IV. totiž ustanovil v roce 1395 Giana Galeazza Viscontiho (1351 – 1402) prvním dědičným vévodou Milána.

Nejkompletnější dochovaný tarot, je výše zmíněný Visconti-Sforza tarot ze sbírky knihovny Pierpont-Morgan v New Yorku. Balíček má 74 karet, 20 trumfů místo dnešních 22 (Věž a Dábel schází nebo nebyly jeho součástí) spolu s 15 dvorními a 39 očíslovanými kartami. Mezi trumfy můžeme nalézt nejen portrét Vilemíny následovnice Maifredy, ale také portrét Václavova mladšího bratra Zikmunda Lucemburského (1368–1437). Zikmund byl římským králem zvolen po

dohodě s Václavem IV. roku 1411 a korunován byl o tři roky později.

Dobová kopie trumfu Císař z knihovny Piedmont Morgan z první poloviny 15. století ze sbírky Bavorského muzea v Mnichově byla vystavena v roce 2006 v Budapešti na výstavě Zikmund Lucemburský mezi Zikmundovými portréty. Je tedy pravděpodobné, že na kartě Císařovna vidíme portrét Zikmundovy manželky Barbory Celské, která byla podle dobových záznamů považována za krasavici. Není bez zajímavosti, že Barbora se po Zikmundově smrti přestěhovala na Mělník, kde se pilně věnovala alchymii.

Na Visconti-Sforza tarotu nacházíme mezi heraldickými znaky kromě císařské orlice také točenici (kruhový šátek s uzlem), kterou v Čechách důvěrně známe. Točenice neboli věník je spolu s ledňáčkem (Král rybář) nezaměnitelným podpisem Václava IV. Věník byl rytířským odznakem českého krále, stejně jako řád Zlatého rouna byl odznakem burgundských vévodů.

Na nejstarším balíčku dochovaných tarotových karet z americké univerzity Cary-Yale, který obsahuje pouze 11 trumfů, bychom tak mohli vidět podobu Václava IV., který povýšil rod Visconti na dědičné milánské a lombardské vévody. Pokud by tomu tak bylo, pak by císařovna mohla zobrazovat jeho ženu Žofii Bavorskou (1376 – 1425).

Bohumil Vurm

▲ Jediný zachovaný výjev z obrazového cyklu ze života Vilemíny v Brunate zachycuje Vilemínu žehnající ženě a muži. Dvojice může představovat její následovnice Maifredu a Andreu Saramitu.